

Գիրք քաղաքակրթության զարգացման մեջ ունեցած է անգնահատելի եւ վճռորոշ դերակատարութիւն:

Նախաքրիստոնէական երրորդ հազարամեակին մարդկութիւնը կատարեց գիրի գիտը, որ տակաւ զգեցաւ ազգային հանդերձանք: 1451ին տպագրութեան գիտով գիրը դարձաւ հանրամատչելի, իսկ անկէ շուրջ 500 տարի ետք համացանցի գիտով գիրը առաւել եւս ժողովրդականացաւ:

Ակներեւ յատկանշականութիւն ունի գիրին տեղը նաեւ հայ իրականութեան մէջ: Ե. դարու շեմին հայ ժողովուրդը ստեղծեց իր ազգային այբուբենը: Հիմնարար այս իրագործումէն շուրջ 1000 տարի ետք տպագրուեցաւ առաջին հայերէն գիրքը:

Անցնող հինգ դարերուն հայ տպագրութիւնը արձանագրեց մեծ նուաճումներ: Հայ գաղթավայրերու, Հայաստանի, թէ Սփիւռքի մէջ հիմնուեցան հարիւրաւոր հայերէն տպարաններ ու հրատարակչատուններ, որոնք տարածեցին հայ Գիրն ու Բանը, աննախընթաց կերպով սատարելով հայ մշակոյթի զարգացման:

Տպագրութեան գիտէն շուրջ 500 տարի ետք հայերէնը մուտք գործեց համացանց: Աւելի քան իր քսանամեակը նուաճած համացանցին մէջ հայերէնն ու հայկականը անժխտելի ներկայութիւն են այսօր:

Ներկայիս դժուար է խորաչափել հայկական համացանցին գրաւած ամբողջական տեղն ու դերը հայ իրականութեան մէջ: Այդուհանդերձ, հայկական համացանցը շնորհիւ իր աննախադէպ հնարաւորութիւններուն, հրաշալիօրէն մերձեցուց հայերէնն ու հայկականը՝ հայուն եւ աշխարհին, ինչպէս նաեւ համաշխարհայինն ու օտարը՝ հայուն:

Արդարեւ, կարելի դարձած է համացանցով հայերէն հաղորդակցիլ, թարգմանել, հայերէն ու հայկական մամուլ եւ հայ գրականութիւն կարդալ, հայկական լրատուութեան մասնակցիլ եւ պրպտումներ կատարել: Աւելին, համացանցին ընձեռած լատենտողական լայնածիր կարելիութիւններուն շնորհիւ հանրութիւնը կարող է անմիջականօրէն առնչուիլ հայ մշակոյթի տարբեր բնագաւառներուն:

Այս բոլորին մէկտեղումով արդէն նշմարելի է հայկական համացանցային մանրաշխարհի մը ուրուագիծը: Անիկա կը կենսատրուի ու կը կայանայ հայութեան առնչուող անհատին, մանաւանդ երիտասարդին շահագրգռութեամբ եւ նախանձախնդրութեամբ:

Այդուհանդերձ, համացանցի անծայրածիր եւ յարաճուն կալուածին մէջ հայկականը տակաւին չէ հասած իր կենսականութիւնը երաշխատրող կարգավիճակին: Ուստի, առայժմ ձեռք բերուածը կարօտ է առաւել մշակումի եւ անընդմէջ կատարելագործումի: Արդարեւ, կան էական տարածքներ՝ հայ քաղաքակրթութեան տարբեր կալուածներ, ուր պարտի թափանցել հայկական համացանցը:

Այս առումով, որոշակիօրէն թերի է նաեւ հայագիտութեան կալուածը:

Ի մասնատրի կը պակսի հայագիտական համընդգրկուն կայքէջ մը, որ բովանդակէ հետեւեալները.-

Ա. Ցանկ-հասցեարան՝ հայագիտական կեդրոններու, մատենադարաններու, գրադարաններու, արխիւներու, պարբերաթերթերու եւ անհատ ուսումնասիրողներու կայքէջերուն.

Բ. Տեղեկատուական դաշտ, ուր ծանուցուին հայագիտական նոր հրատարակութիւններ, գիտաժողովներ, եւն.

Գ. Հաղորդակցական ծիր, ուր կարելիութիւն ընձեռնուի աշխարհասփիտ հայագէտներու մասնագիտական փոխյարաբերութեան.

Դ. Մատենագիտութիւն, ուր մատուցուին հայագիտական նիւթերու ցանկեր.

Ե. Մասնագիտական ազատ քննարկումի ասպարէզ, ուր արծարծուին հայագիտութիւնը յուզող հարցեր.

Որպէսզի նման կայքէջ մը դառնայ իրապէս պիտանի, ան օժտուած ըլլալու է յղումներ կատարող որոնումի միջոցներով, եւ մասնագէտներու հսկողութեամբ անընդհատ թարմացուի ու վերամշակուի:

Գիտականութեան եւ բազմակարծութեան սկզբունքներով ստեղծուած եւ գործող նման ‘Կեդրոն’ մը լուսարձակի տակ պիտի դնէ հայագիտութեան ընդհանուր պատկերը՝ ժամանակային, որակական, մասնագիտական թէ այլ շերտաւորումներով եւ պիտի մէկտեղէ հայագիտութեան աշխարհատարած կեդրոններուն թէ անհատ ուսումնասիրողներուն իրագործումները: Ան

պիտի բացայայտէ թերի եւ քնաւ չուսումնասիրուած ածուներ, եւ
պիտի նպաստէ անհարկի աշխատանքային կրկնութիւններէ
խուսափումին:

Նման համակարգ մը որպէս ենթակառոյց պիտի ծառայէ հայ
իրականութեան գիտական արժեւորման արդիական գի-
տաշխատանոցին: Ան պիտի սատարէ հայագիտական մարդ-
կային եւ նիւթական ներուժի աւելի նպատակամէտ ու համա-
կարգուած օգտագործումին:

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Հայր Անդրանիկ Ծ. Վրդ. Կռանեան

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

Արտա Էքսէքճի (ի պաշտօնէ) - Արշալոյս Թովալեան - Արմէն
Իւրնէշեան - Անդրանիկ Տազետեան (պատասխանատու
քարտուղար)

ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ՍԱՐՍԻՆ

Սիլվիա Աճէմեան - Ժիրայր Դանիէլեան - Երուանդ
Երկանեան - Հրանոյշ Խառատեան - Մուրատ Հասրաթեան -
Հրաչ Զիլինկիրեան - Մկրտիչ Յ. Պուլտուրեան - Սեդա
Տատոյեան - Սուգըն Փեթի - Պերճ Ֆազլեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ՀՀՀԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ՝

Արծուի Բախչինեան

WWW.HAYAKIDUTYUN.ORG WHEN?

Alphabet has an invaluable and detrimental role in the development of civilization.

As of the third Millennium BC humankind invented various alphabets, which became a symbol of national identity. By the invention of the printing machine in 1451 the alphabet became publicly accessible. Some 500 years afterwards the Internet made the alphabet even more accessible.

Obviously, the alphabet has been significant to the Armenians too. At the dawn of the fifth century the Armenian nation invented its national alphabet. Some 1000 years after this core achievement, the first Armenian book was printed.

During the past five centuries Armenian printing made huge achievements. In the Armenian colonies, Armenia, and the Diaspora hundreds of Armenian printing houses were founded. These spread Armenian both in letter and book form and contributed to the development of Armenian culture in an unprecedented manner.

After less than 500 years of the first Armenian printed book, Armenian entered the Internet. The presence of Armenian on the Internet is an undeniable fact today.

Currently it is hard to fully assess the importance of Internet content related to Armenians in the Armenian space. Nonetheless, the Armenian Internet provided unprecedented capabilities and miraculously reduced the time, space and cost of accessibility to everything Armenian. It brought everything Armenian and global closer to the Armenians too.

Through the Internet one can communicate in Armenian and do translations. One may read Armenian newspapers and literature, get involved in the Armenian news, and do research. Furthermore, thanks to the audiovisual facilities of the Internet

there is instant and greater exposure to the different fields of Armenian culture.

The aggregate of these facilities make up the basic construct of the Armenian Internet mini-world, which is materialized and nourished by the consistent interest and interaction of those who are in contact with the Armenian space, particularly the youth.

Nonetheless, whatever has been achieved needs further development and non-stop upgrading. Indeed, in the unlimited and always-growing space of the Internet the Armenian mini-world has not yet reached sustainability. Actually certain essential aspects of Armenian civilization have not been accessed adequately by the Armenian Internet.

The area of Armenian Studies certainly needs upgrading too.

What is needed in particular is a comprehensive website which includes the following:

- A. A directory section of Armenian Studies Centers, libraries, archives, periodicals and researchers.
- B. An information section of current news on Armenian Studies (publications, conferences, etc.).
- C. A communication section, which enables students and researchers of Armenian studies to interact on a professional basis.
- D. A bibliography section, where lists and indices of published articles and books are listed.
- E. Free deliberation forum where matters and concerns of Armenian studies are discussed.

For such a website to become effective and useful, it should be equipped with search engines and upgraded under the supervision of professionals.

Based on the principles of scientific knowledge and plurality, this website will highlight the comprehensive picture of Armenian Studies with a broad cross-section that transcends time and qualitative, disciplinary and other aspects. It will bring

together both the achievements of the Armenian Studies Centers as well as individual researchers. Such an extensive pool will disclose areas of Armenian studies that have not been adequately researched yet. It will enable the researchers to avoid duplicity and overlapping.

Such a system will become the modern infrastructure of a scientific laboratory where the Armenian space can be assessed. It will facilitate the better usage of the mental and financial potential geared for Armenian studies and trigger a more systematic and purposeful usage of that potential.

EDITOR IN-CHIEF

The Very Rev. Father Antranik Granian

EDITORIAL BOARD

Antranik Dakessian (executive secretary) - Arda Ekmekji (ex-officio) - Arshalouyse Topalian - Armen Urneshlian

CONSULTATIVE BODY

Sylvia Agemian - Megerditch H. Bouldoukian - Seta B. Dadoyan - Berj Fazlian - Murad Hasratian - Hranush Kharatian - Susan Pattie - Jirayr Tanielian - Hratch Tchilingirian - Yervand Yerkanian

Representative in Armenia

Artsvi Bakhchinyan